

Svjetska proizvodnja plastike stalno raste, čak je u vrijeme recesije imala najmanji pad. U nas je proizvodnja plastike praktički nestala, i to u vrijeme kada je plastika proglašena najzelenijim materijalom 21. stoljeća. Srećom, prerada plastike posljednjih godina trajno raste. Smatramo da i prerađivači plastike i kaučukovih smjesa trebaju informacije. Časopis je tijekom godina razvio izvrsne veze sa svjetskim proizvođačima i prerađivačima i barem su te informacije putem *Polimera* bile dostupne. Gašenjem časopisa i taj

će dotok informacija prestati. A to je golem gubitak. Posebice u ovoj situaciji sveopće krize i zatvaranja proizvodnih pogona, važno bi bilo sačuvati ljude i znanje, a časopis je bio upravo jedna od mogućnosti očuvanja znanja sadašnjih i budućih korisnika.

Je li samo slučajnost da se u posljednjem broju objavljuju nekrolozi u povodu trajnog rastanka s prvim glavnim urednikom i prvim predsjednikom *Društva*. U trenutku kada obilježavamo i 80. obljetnicu prof. emeritusa Igora Čatića koji

je prije pola stoljeća pokrenuo osnivanje *DPG*-a i bio *spiritus movens Društva* i časopisa. Kao da je s njima zatvoren krug uspješnog razdoblja proizvodnje i prerade polimera u ovoj zemlji.

Na kraju, *Uredništvo* u sadašnjem sastavu najiskrenije zahvaljuje svima koji su pridonosili uspješnom izlaženju *Polimera*, kao i svima u *DPG*-u, izdavaču časopisa.

Uredništvo časopisa *Polimeri*

Uspon i pad organske petrokemijske proizvodnje plastike u Hrvatskoj*

Priredili: Stanislav JURJAŠEVIĆ i Davor BAŠIĆ**

Proizvodnja duromera počela je u *Chromosu*, a proizvodnja prvog plastomera, poli(vinil-klorida), u *Jugovinilu*. O tome je već pisano u *Polimerima*.

Pedesetih godina počele su pripreme za izgradnju prvoga petrokemijskog kompleksa za proizvodnju plastomera na području bivše države. Bio je to golem izazov za inženjere i ekonomiste koji su tada radili u Zagrebu. Izgradnja kompleksa tvornica nazvanog *OKI* započela je 1959. Pogoni su pušteni u rad 1964., a do prestanka rada na lokaciji Žitnjak došlo je 2011.

Od 1964. do obustave proizvodnje 2011. proizvedeno je oko 10 milijuna tona plastike: polietilena niske gustoće (PE-LD), polistirena (PS) i pjenećeg polistirena (PS-E), petrokemikalija i prerađevina. Prvotno izgrađeni mali kapaciteti postupno su povećavani, a u drugoj fazi, potkraj osamdesetih godina prošlog stoljeća, tvrtka, sada unutar naftne industrije Zagreb (*INA*), proizvodi polietilena i polistirena oko 150 000 t/god. i oko 100 000 tona petrokemikalija te plastičnih prerađevina oko 30 000 t/god.

INA 1975. godine donosi odluku o sudjelovanju i realizaciji izgradnje novoga petrokemijskog kompleksa na otoku Krku (*DINA*) kako bi se osigurala sirovina za rad petrokemije i povećao izvoz plastike. Zbog raznih okolnosti to se nije dogodilo, već je obustavljena realizacija izgradnje II. i III. faze na Krku. Nakon 1990., točnije 1995. osniva se tvrtka *INA POLIMERI* d.o.o. te poslije *OKI* izlazi iz *INA*-e. Osniva se tvrtka *POLIMERI* d.o.o. (1997.), a onda, ponovnom reorganizacijom 1999., osniva se dioničko društvo *DIOKI*.

* Tekst se temelji na istoimenom predavanju prema planu *Znanstvenog vijeća za naftu i plin HAZU* 2015/16.

** Autori su bili direktori u *OKI*-ju, odnosno *DIOKI*-ju.

Nakon Domovinskog rata i društvenih promjena, tijekom 1998. privatizacijski fondovi preuzimaju 51 % udjela vlasništva u strukturi društva te u procesu privatizacije sredinom 2004. godine većinski vlasnik *DIOKI*-ja postaje *Dioki Holding AG* sa sjedištem u Švicarskoj.

Smatralo se da će definiranjem strategije razvoja doći do modernizacije i povećanja proizvodnje, a time i do uspješnog poslovanja tvrtke.

Planirano je bilo povećanje kapaciteta proizvodnje PE-LD-a sinergijom proizvodnje *DIOKI*-ja i *Rafinerije nafte* u Sisku, odnosno povećanjem kapaciteta postrojenja u *DINA*-i.

Također je planirano povećanje proizvodnje vinil-klorida (VC) na Krku i proizvodnja PVC-a na istoj lokaciji preseljenjem postrojenja s lokacija u Splitu i Zadru.

Uz rekonstrukciju postojećih i izgradnju novih postrojenja *DIOKI* kupuje talijansko društvo *AdriaOil* i postaje jedan od najvećih izvoznika u Hrvatskoj. Također, širi osnovnu djelatnost (e. *core-business*) te *DIOKI* postaje vlasnikom društva *Riječki list* d.o.o. koji je većinski vlasnik novinsko-nakladničkog društva *Novi list* d.d.

Poslije 2000. godine, međutim, dolazi do promjene u naftnom poslovanju. Ulaskom mađarske kompanije *MOL* u suvlasništvo *INA*-e i preuzimanjem kontrole poslovanja 2009. slijedi niz promjena. Nije objedinjen lanac od nafte do petrokemijske proizvodnje plastike. Obje rafinerije u sustavu *INA-MOL* orijentirane su na proizvodnju goriva, čime je *DIOKI* bio upućen na druga tržišta za nabavu sirovina, što je proizvelo povišenje njezine cijene pa je već 2009., prilikom obilježavanja 50. obljetnice početka izgradnje *OKI*-ja, postalo jasno da se planovi o povezivanju neće realizirati. Istodobno, 2008. počinje svjetska recesija, što vodi smanjenju proizvodnje i zatvaranju pojedinih kapaciteta proizvodnje plastike.

Kako je realizacija investicija kasnila, zaduživanja kod banaka bila su sve veća, kao i obveze prema glavnim dobavljačima, *INA*-i, *HEP*-u i drugima.

Zbog recesije i otežanog plasmana polistirena, u studenome 2010. zaustavlja se proizvodnja PS-a, a u svibnju 2011. prekinuta je i proizvodnja PS-E-a. U rujnu iste godine zbog remonta su zaustavljeni pogoni stirena i polietilena, a kako je prekinuta opskrba sirovinama i energentima. Nijedno od tih postrojenja nije više pokrenuto. Stoga se smatra da je proizvodnja na lokaciji u Žitnjaku obustavljena 2011.

Budući da planovi *DIOKI*-ja nisu realizirani, a sve su aktivnosti tvrtke, od proizvodnje do izvoza i ostalih aktivnosti, smanjene, to se poduzeće nastoji konsolidirati predstečajnom nagodbom (za *DIOKI* i *DINA-Petrokemiju*) sa strateškim partnerom *Croduxom* iz Zagreba putem proizvodnih povezivanja. Premda je strateški partner bio upoznat s tehnološkim i komercijalnim potencijalima i premda se predviđao reprogram dijela duga, ulazak u vlasničku strukturu (*INA*-e, *HEP*-a i banaka) i prodaja dijela imovine, do realizacije nije došlo te je *Trgovački sud u Zagrebu* odlukom sutkinje Vesne Malenice pokrenuo stečajni postupak nad *DIOKI*-jem, a 27. studenoga 2013. imenovana je stečajna upraviteljica Marija Vujčić-Turkulin, čime je počeo teći otkazni rok zaposlenicima.

Tako je, na žalost, stjecajem okolnosti došlo do neželjene situacije, iako je u stečaju moguće doći do povoljnijih rješenja.

Naime, treba imati na umu da naftna i petrokemijska industrija u sklopu kemijske industrije, u nacionalnoj ekonomiji ima veliku važnost, a njezina razvijenost pridonosi financijskoj stabilnosti svake zemlje.